

Læreplan i idrett og samfunn

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 1. april 2020 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2021

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Idrett og samfunn handler om å forstå hvordan idretten er en viktig del av samfunnet. Faget gir elevene mulighet til å utvikle evne til kritisk tenkning og refleksjon så vel som mulighet til å utvikle forståelse av ulike verdier i, aspekter ved og utfordringer i idretten. Idrett og samfunn gir elevene grunnlag for å se sammenheng mellom idrettens historie og framtidens muligheter. Faget rustet elevene til å delta og se sammenheng i demokratiske prosesser i idrettens organisasjoner på alle nivåer. Idrett og samfunn gir elevene verdifull innsikt i hvordan idretten påvirker og blir formet av samfunnet. Opplæringen skal gi elevene kunnskap om idrettens betydning som en sosial arena. Faget gir elevene mulighet til å forstå hvordan idretten skaper samhold og fellesskap på tvers av kulturer.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Faget idrett og samfunn skal bidra til at elevene engasjerer seg i framtidsrettet idrettslig utvikling. Idrett og samfunn gir elevene mulighet til å forstå idrettens moralske og etiske verdigrunnlag og til å utvikle bevissthet om og respekt for naturen og miljøet. Faget forbereder elevene til arbeid innenfor idrett og kultur. Gjennom arbeid med idrettens historie, organisering og politikk og medienes betydning for idretten skal elevene utvikle forståelse av verdier som inkludering, toleranse, likeverd, likestilling og fair play.

Kjerneelementer

Idrettens verdigrunnlag

Kjerneelementet idrettens verdigrunnlag handler om å formidle et helhetssyn knyttet til individ, idrett og samfunn. Under dette kjerneelementet skal elevene også stimuleres til å formulere problemstillinger knyttet til idrettens verdier og normer og til aktuelle moralske og etiske dilemmaer. Kjerneelementet gir kunnskap om hvilke normer, verdier og kvaliteter som skal danne grunnlag for idrettslig aktivitet. Idrettens grunnverdier står her sentralt.

Idrettens utvikling

Kjerneelementet idrettens utvikling handler om idrettens historiske utvikling. Idrettens utvikling skal gi elevene en forståelse av sammenhenger mellom ulike former for idrettslig aktivitet og samfunnet omkring. Kjerneelementet gir kunnskap om hvordan idretten organiseres og fungerer, både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Idrettens utvikling omhandler flere aspekter ved idretten før, nå og i framtiden

Helse og idrett

Kjerneelementet helse og idrett handler om å se sammenhenger mellom idrettsaktivitet, livskvalitet og helse i et samfunnsperspektiv. Kjerneelementet bidrar til at elevene får en forståelse av kjønnsroller, økonomi og helseutfordringer på arenaer som barne- og ungdomsidrett, toppidrett og breddeidrett. Helse og idrett handler også om hvordan idretten er med på å utvikle identitet og samhold blant mennesker.

Idrettskritisk tenkning

Kjerneelementet idrettskritisk tenkning handler om å kunne se sammenhenger og koblinger mellom idrettens påvirkning på samfunnet og samfunnets påvirkning på idretten. Kjerneelementet gir elevene trening i kildekritikk og i å sette fakta inn i meningsfulle sammenhenger som belyser idrettens posisjon i samfunnet. Idrettskritisk tenkning bidrar til å utvikle elevenes evne til å analysere og tolke informasjon og til å begrunne og ta stilling til idrettspolitiske problemstillinger. Kjerneelementet kan fremme muntlig engasjement.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I idrett og samfunn handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes forståelse av hvilken betydning fysisk aktivitet har for individet og for samfunnet. Faget kan bidra til å utvikle elevenes forståelse av gode verdivalg og av mediernes påvirkning, og det kan bidra til at elevene ser verdien av et samfunn der har vi kroppsidealer med rom for menneskelig mangfold. Med utgangspunkt i idretten skal elevene få kunnskap om hvem de er, og hvordan de kan mestre eget liv og egen helse.

Demokrati og medborgerskap

I idrett og samfunn handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om evnen til kritisk tenkning og evnen til å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet. Faget skal utvikle elevenes forståelse av temaet ved å stimulere elevene til å reflektere over idrettens oppbygning i lag og organisasjoner på alle nivåer. Faget kan gi kunnskap om og forståelse av hvilken virkning individets engasjement kan ha på utvikling i eget idrettslag, i idrettsorganisasjoner generelt, i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité spesielt, de samiske idrettsorganisasjonene, og i samfunnet for øvrig.

Bærekraftig utvikling

I idrett og samfunn handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere over idrettens forbruk på flere områder i samfunnet både lokalt, nasjonalt og globalt. Samfunnet vårt er avhengig av dugnad, og faget idrett og samfunn kan gi elevene den kunnskapen og den forståelsen de trenger for å delta i lokalt dugnadsbasert arbeid som er til nytte for samfunnet og i samsvar med grunnlaget for naturressurser. Faget kan bidra til at elevene ser sammenhengen mellom sosiale, økonomiske og miljømessige forhold og hvordan menneskers levesett og ressursbruk har konsekvenser lokalt, regionalt og globalt.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i idrett og samfunn innebærer å skape mening gjennom samtaler, debatter og diskusjoner. Det innebærer også å formulere spørsmål, gjengi fakta, reflektere, forklare årsakssammenhenger og drøfte sentrale problemstillinger i faget. Utviklingen av muntlige ferdigheter går fra å kunne gjøre rede for enkle temaer til å kunne drøfte og vurdere ulike problemstillinger.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i idrett og samfunn innebærer å kunne skrive ulike tekster til ulike formål. I dette inngår det å kunne skape og belyse ulike typer problemstillinger skriftlig. Det innebærer også å kunne framstille klare og sammenhengende tekster som formidler synspunkter og kunnskap.

Å kunne lese

Å kunne lese i idrett og samfunn innebærer å forstå og tolke ulike former for faglitteratur, skjønnlitteratur, massemedier, offentlige dokumenter, andre skriftlige kilder og informasjon som handler om fagområdene innenfor idrett og samfunn.

Å kunne regne

Å kunne regne i idrett og samfunn innebærer å kunne tolke tabeller, diagrammer og grafiske framstillinger og å kunne bruke dette i egne framstillinger og presentasjoner.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i idrett og samfunn innebærer å innhente, vurdere og bruke informasjon kritisk og etterrettelig, slik at eksterne kilder tilfører

læringsprosessen en verdifull dimensjon. Dette innebærer å reflektere kritisk og vise dømmekraft i bruk av digitale medier og ressurser, og å følge regler for opphavsrett og personvern. Det vil også si å bruke digitale ressurser for å produsere verktøy og hjelpemidler til undersøkelser og innhenting av informasjon.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering idrett og samfunn

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere og forstå idrettens verdigrunnlag
- utarbeide og vurdere problemstillinger knyttet til idrett og menneskesyn
- drøfte hvilken betydning idrettens egenverdi og nytteverdi har for individet og samfunnet
- forklare hovedtrekk ved idrettens historiske utvikling fram til i dag
- gjør rede for utviklingen av de moderne olympiske lekene fram til i dag
- drøfte hvordan barne- og ungdomsidrett bør drives
- drøfte betydningen idrettsanlegg har for individet og samfunnet
- forklare hvordan idretten blir organisert, finansiert og ledet på ulike nivåer og i ulike kulturer
- vurdere medienes rolle i idretten
- reflektere over hvordan idretten kan bidra til miljøbevissthet og bærekraftig utvikling
- diskutere betydningen av fysisk aktivitet for egen helse og identitet og for samfunnet
- diskutere problemstillinger rundt kjønnsroller og kroppssyn i idretten
- drøfte aktuelle idrettspolitiske temaer
- forstå kilders pålitelighet og metoder for innhenting av informasjon

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i idrett og samfunn. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de drøfter problemstillinger knyttet til idrettens verdier og normer, etikk og moral. Videre viser og utvikler de kompetanse når de forstår sammenhenger og spenningsforhold mellom idrett, individ og samfunn.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte muntlige, skriftlige og praktiske oppgaver. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres når det gjelder å drøfte idrettsfaglige problemstillinger, og elevene skal få mulighet til å prøve seg

fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring slik at elevene kan bruke veiledningen for å løse faglige spørsmål og bruke relevante kilder til å reflektere over faget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i idrett og samfunn ved avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i idrett og samfunn basert på kompetansen eleven har vist ved å se sammenhenger mellom idrett og samfunn og gjennom å diskutere og reflektere over faglige spørsmål.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Idrett og samfunn: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Det skal bare settes standpunktvurdering for hele idrett og samfunn. Eleven skal ha halvårsvurdering med karakter på slutten av første opplæringsår i faget.

Eksamen for elever

Idrett og samfunn: Eleven kan trekkes ut til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen skal ha forberedelsesdel.

Eksamen for privatister

Idrett og samfunn: Privatisten skal opp til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.